

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi H.(...) Spółki z o.o. w W.

o wznowienie postępowania

zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 12 kwietnia 2007 r., sygn. akt I ACz (...)

w sprawie z powództwa Syndyka Masy Upadłości "S.(...)" Spółki z o.o. w W.

przeciwko H.(...) Spółce z o.o. w W.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 grudnia 2008 r., skargi kasacyjnej H.(...) Spółki z o.o. w W.

od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 21 kwietnia 2008 r., sygn. akt I ACz (...),

uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2008 r. Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 20 lutego 2008 r., którym Sąd ten umorzył postępowanie ze skargi o wznowienie postępowania nadanej przesyłką poleconą w dniu 6 września 2007 r., dotyczącej sprawy X GC (...) Sądu Okręgowego w W.

Sprawa została wytoczona przez syndyka masy upadłości „S.(...)”, sp. z o.o. i zakończona w pierwszej instancji wyrokiem z dnia 15 września 2006 r., sygn. akt X GC (...), uwzględniającym powództwo, a w drugiej - postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2007 r., sygn. akt I ACz (...). Strona pozwana wniosła skargę o wznowienie tego

postępowania z powołaniem się na jego nieważność przed Sądem Okręgowym na skutek tego, że w wydaniu wyroku brał udział sędzia delegowany przez podsekretarza stanu z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości. Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2008 r. Sąd Okręgowy skargę odrzucił i na to postanowienie pozwana w dniu 12 lutego 2008 r. wniosła zażalenie.

W dniu 4 lutego 2008 r. Sąd Okręgowy powziął wiadomość, że postanowieniem z dnia 31 lipca 2007 r. Sąd Rejonowy stwierdził ukończenie postępowania upadłościowego „S.(...)”, sp. z o.o., a następnie Sąd Rejonowy na podstawie wniosku tej Spółki, w dniu 9 października 2007 r. wykreślił ją z Krajowego Rejestru Sądowego.

Syndyk umową przelewu z dnia 11 maja 2006 r. zbył między innymi objętą wyrokiem z dnia 15 września 2006 r. wierzytelność na rzecz T.(...), sp. z o.o.

Sąd drugiej instancji podniósł, że zbycie wierzytelności w toku procesu o tę wierzytelność nie wpływa na dalszy tok sprawy, a na podstawie art.192 pkt 3 k.p.c. nabywca ma możliwość wstąpienia w miejsce zbywcy do procesu za zezwoleniem strony przeciwnej. Nie jest dopuszczalne wnioskowane w zażaleniu wezwanie nabywcy wierzytelności do udziału w sprawie ze skargi o wznowienie postępowania; ewentualne wstąpienie do sporu nabywcy wierzytelności w miejsce zbywcy mogłoby nastąpić co najwyżej gdyby wznowienie postępowania było dopuszczalne.

Sąd Okręgowy uznał za trafny pogląd Sądu pierwszej instancji, że wobec utraty zdolności prawnej, a tym samym zdolności sądowej, zarówno przez spółkę „S.(...)” (wobec wykreślenia jej z Krajowego Rejestru Sądowego) jak i przez syndyka (postępowanie upadłościowe zostało zakończone), wznowienie postępowania nie jest możliwe i nie jest dopuszczalne dalsze postępowanie w przedmiocie wznowienia. Zbycie spornej wierzytelności nie jest tożsame z następstwem prawnym. Zdaniem Sądu, skoro nie dochodzi tu do następstwa generalnego, a wyrok wydany na rzecz syndyka jest już prawomocny, nabywca wierzytelności nie uzyskał i nie może uzyskać statusu strony w postępowaniu X GC (...).

Pozwana spółka w skardze kasacyjnej opartej na podstawie naruszenia prawa procesowego w stopniu mającym wpływ na wynik sprawy, tj. art. 355 § 1, art. 174 § 1 pkt 1, oraz art. 406 w zw. z art. 194 § 1 k.p.c., wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia, jak również postanowienia Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zbycie przez syndyka masy upadłości „S.(...)”, sp. z o.o. w dniu 11 maja 2006 r., a więc w toku sprawy dochodzonej przez niego od pozwanej Spółki wierzytelności, miało ten skutek, że powód utracił status strony w znaczeniu materialnym, a stała się nią „T.(...)” sp. z o.o. jako nabywca wierzytelności. Syndyk masy upadłości przestałby być także stroną w znaczeniu procesowym, gdyby w tej sprawie powód ujawnił zbycie, a pozwana Spółka udzieliła zezwolenia na wejście w jego miejsce nabywcy wierzytelności (art. 192 pkt 3 k.p.c.). Ponieważ do takiego następstwa procesowego nabywcy wierzytelności nie doszło, syndyk do chwili prawomocnego zakończenia procesu pozostawał jako strona tylko jedynie w znaczeniu procesowym. Miał on bowiem legitymację czynną już nie jako podmiot dochodzonej wierzytelności, czyli jako strona w znaczeniu materialnym, lecz jako strona „podstawiona”; działał we własnym imieniu ale na rzecz nabywcy wierzytelności. Z tego względu powaga rzeczy osądzonej wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 15 września 2006 r. obejmowała także nabywcę, który jako następcą prawny szczególny mógł uzyskać na ten tytuł egzekucyjny klauzulę wykonalności (art. 788 § 1 k.p.c.).

W sprawie, w której postępowanie upadłościowe obejmuje likwidację majątku upadłego sąd po wykonaniu planu podziału postanawia stwierdzić zakończenie postępowania upadłościowego (art. 368 § 1 i 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm., dalej „p.u.n.”), co nastąpiło odnośnie do upadłej spółki „S.(...)” w dniu 31 lipca 2007 r., a więc przed wniesieniem skargi o wznowienie postępowania. Z chwilą stwierdzenia ukończenia postępowania upadłościowego następuje wygaśnięcie funkcji syndyka masy upadłości, traci zatem także legitymację procesową i jako strona przestaje istnieć (por. art. 367 ust. 2 w zw. z art. 368 ust. 3 p.u.n.). Taki stan rzeczy skutkuje tym, że dalszy proces, jak trafnie podniesiono w literaturze, może się toczyć jedynie przy udziale jako strony powodowej w znaczeniu także procesowym - nabywcy przedmiotowej wierzytelności. Ustanie podmiotu „podstawionego” w miejsce nabywcy powoduje, że tylko nabywca jako strona w znaczeniu materialnym ma legitymację czynną do dalszego udziału w toczącej się sprawie, oczywiście gdyby nie była ona prawomocnie zakończona. Ewentualny brak zezwolenia strony przeciwnej na wstąpienie nabywcy wierzytelności na podstawie art. 192 pkt 3 k.p.c. staje się wtedy bezprzedmiotowy ze względu na utratę bytu prawnego pierwotnego powoda. Sprawa GC (...) została jednak prawomocnie zakończona.

W postępowaniu wszczętym na skutek skargi o wznowienie, we wstępnej jego fazie, następuje badanie jej dopuszczalności. Stosując na podstawie art. 406 k.p.c.

odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji dochodzi także do badania istnienia ogólnych przesłanek procesowych (art. 199 i 1099 k.p.c.). Faza ta nie jest jednak prostą kontynuacją postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem i z tego względu, jeżeli utrata bytu prawnego strony, tj. utrata przez syndyka zdolności sądowej, następuje przed wniesieniem skargi, to brak podstawy do zawieszenia postępowania na mocy art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c., obejmującego tylko te sytuacje, w których przeszkody wpływające na tok sprawy wystąpiły po jej wszczęciu, a więc w postępowaniu o wznowienie - po wniesieniu skargi. Pogląd ten zarówno w doktrynie, jak i w judykaturze nie jest kwestionowany (por. np. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 1997 r., III CZP 66/97, OSNC 1998, nr 4, poz. 56, i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 1971 r., III CRN 266/71, OSNCP 1972, nr 4, poz. 76).

W skardze o wznowienie pozwana spółka oznaczyła jako powoda syndyka masy upadłości „S.(...)”, sp. z o.o., który w chwili jej wniesienia nie miał zdolności sądowej i nie mógł jej nabyć, a nie nabywcę wierzytelności „T.(...)”, sp. z o.o. Pierwotny brak zdolności sądowej nie może być uzupełniony przez wstąpienie do udziału w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi podmiotu mającego tę zdolność, zamiast podmiotu, który jej nie może uzyskać (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2004 r., I CK 131/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 156). Z tego względu Sąd Apelacyjny wyraził trafny pogląd, że nabywca wierzytelności mógłby wstąpić do postępowania skargowego w wyniku przekształcenia podmiotowego (art. 194 § 1 k.p.c.), gdyby wznowienie postępowania było dopuszczalne.

Wobec pierwotnego braku zdolności sądowej syndyka masy upadłości w postępowaniu skargowym istniała podstawa do odrzucenia skargi, wynikająca z art. 406 w zw. z art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c., nie można było natomiast go umorzyć ani na podstawie art. 182 § 1 zdanie drugie k.p.c. ani art. 355 k.p.c. Umorzenie postępowania w tym drugim wypadku może być spowodowane tylko zdarzeniem zaszłym w toku postępowania; jeżeli występuje pierwotny brak bezwzględnej przesłanki procesowej, pozew a w postępowaniu o wznowienie - skarga, podlegają odrzuceniu a *limine*.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.